



Διάλεξη 11^η

Κυριάκος Κυριαζόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Νομικής ΑΠΘ



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ



Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Περιεχόμενα ενότητας

1. Η ανάδειξη των προκαθημένων και των επισκόπων στην καθολική εκκλησία (συνέχεια από 10^η διάλεξη)
2. Η ανάδειξη του αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος και των μητροπολιτών της Εκκλησίας της Ελλάδος
3. Ιστορία του δικαίου των επισκοπικών συνδιασκέψεων στη λατινική εκκλησία



Σκοποί ενότητας

1. Να εξεταστούν οι τρόποι ανάδειξης προκαθημένων και επισκόπων στην καθολική εκκλησία
2. Να εξεταστούν η ανάδειξη του αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος και των μητροπολιτών της Εκκλησίας της Ελλάδος
3. Να εξεταστεί η ιστορία του δικαίου των επισκοπικών συνδιασκέψεων στην λατινική εκκλησία





**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Ανάδειξη προκαθήμενων και επισκόπων στην καθολική εκκλησία

2^{ος} τρόπος ανάδειξης

- Ο 1^{ος} τρόπος είναι ο διορισμός ή επικύρωση της εκλογής από τον Πάπα (10^η διάλεξη)
- 2ος τρόπος : εγκατάσταση που χορηγείται από τον Πάπα. Ισχύει για τους ακόλουθους Λατίνους επισκόπους:
 1. Στο μητροπολίτη Στρασβούργου και στον επίσκοπο του Μετς που υποδεικνύονται με παρουσίαση από τον πρόεδρο της Γαλλικής δημοκρατίας.
 2. Στο στρατιωτικό επίσκοπο της Ισπανίας που υποδεικνύεται από τον Βασιλιά της.
 3. Στους επαρχιούχους και βοηθούς επισκόπους με δικαίωμα διαδοχής στην Ολλανδία και στο Σανκτ Γκάλεν Ελβετίας που υποδεικνύονται με παρουσίαση από τα καθεδρικά συνεδρία των αντίστοιχων επισκοπών.
 4. Στο μητροπολίτη του Μπάμπεργκ και τους αντίστοιχους επαρχιούχους επισκόπους στη Γερμανία και στο μητροπολίτη του Μονάχου και των αντίστοιχων επαρχιούχων επισκόπων που υποδεικνύονται με παρουσίαση από τα καθεδρικά συνεδρία των αντίστοιχων επισκόπων.



3^{ος} τρόπος ανάδειξης

- Υπόδειξη από τον Πάπα με παρουσίαση και η εγκατάσταση γίνεται με εκλογή από το αντίστοιχο καθεδρικό συνεδρίο
ο Πάπας υποδεικνύει με παρουσίαση το τριπρόσωπο στα αντίστοιχα καθεδρικά συνεδρία και αυτά εκλέγουν :
 1. Σουρ Ελβετίας
 2. Σάλτσμπουργκ Αυστρίας
- Αυτό το σύστημα δεν είναι σύμφωνο με τον [κανόνα 4 της Α΄ οικουμενικής συνόδου](#) διότι το καθεδρικό συνεδρίο που αποτελείται από ιερείς έχει το κύρος των γενομένων ενώ ο πάπας έχει μόνο το δικαίωμα της παρουσίασης.



4ος τρόπος ανάδειξης

Ο διορισμός από Πάπα κατόπιν συμφωνίας με αντίστοιχες πολιτειακές αρχές. Αφορά τους εξής στρατιωτικούς επισκόπους:

- Πορτογαλίας και Εκουαδόρ (των οποίων οι κυβερνήσεις είναι το αντισυμβαλλόμενο μέρος)
- Γερμανίας
- Αργεντινής , Παραγουάης και Περού



5ος τρόπος ανάδειξης

Η παροχή εκκλησιαστικής κοινωνίας από τον Πάπα.

- Ο Πάπας παρέχει εκκλησιαστική κοινωνία στους ανατολικούς πατριάρχες που εκλέγονται από τις συνόδους των επισκόπων των πατριαρχικών εκκλησιών τους κατόπιν σχετικής αίτησης τους σύμφωνα με 76, § 2 του κώδικα κανόνων των ανατολικών εκκλησιών.
- Σε περίπτωση άρνησης του Πάπα η εκλογή είναι έγκυρη αλλά η σύνοδος των επισκόπων πρέπει να προχωρήσει σε νέα εκλογή.





Η ανάδειξη του αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος και των μητροπολιτών της Εκκλησίας της Ελλάδος

Καταστατικός χάρτης

Η ανάδειξη του αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος και των μητροπολιτών της Εκκλησίας της Ελλάδος προβλέπεται στο κεφάλαιο ΣΤ' του καταστατικού χάρτη της εκκλησίας της Ελλάδος, ν. 590/1977 του ελληνικού κράτους.



Άρθρο 12

Παράγραφοι:

1. Άμα τη χηρεία του θρόνου της αρχιεπισκοπής Αθηνών καθήκοντα τοποτηρητή αναλαμβάνει ο εκ των ενεργεία μητροπολιτών, ο έχων τα πρεσβεία της αρχιεροσύνης και σε περίπτωση κωλύματος ή άρνησης αυτού, ο επόμενος και ούτω καθ' εξής.
2. Η διαρκής ιερά σύνοδος, συνερχομένη υπό την προεδρία του τοποτηρητή, το αργότερο εντός πενθημέρου από την ημέρα που χήρευσε ο θρόνος, αναγγέλλει την χηρεία επισήμως στους εν ενεργεία μητροπολίτες και ορίζει ημέρα έκτακτης σύγκλησης της ιεράς συνόδου της ιεραρχίας για την εκλογή αρχιεπισκόπου, που δεν απέχει πλέον των 20 ημερών από της ημέρας της χηρείας, στον καθεδρικό ναό των Αθηνών.
3. Εκλόγιμοι είναι πάντες οι Έλληνες το γένος εν ενεργεία μητροπολίτες, καθώς και οι εγγεγραμμένοι κληρικοί στον κατάλογο προς αρχιερατεία εκλόγιμων της Εκκλησίας της Ελλάδος.



Άρθρο 13

Παράγραφοι:

1. Η εκλογή διενεργείται σε μία και μόνη συνεδρία άνευ διακοπής, παρισταμένου του υπουργού παιδείας και θρησκευμάτων, προσκαλουμένου εγγράφως από τον τοποτηρητή του θρόνου, τουλάχιστον 48 ώρες προ της εκλογής. Της συνεδρίασης προεδρεύει ο εκ των παρόντων έχων τα πρεσβεία της αρχιεροσύνης, και χρέη γραμματέα εκτελεί ο νεότερος τη τάξει των παρόντων μητροπολιτών. Εάν ο υπουργός δεν προσέλθει, η συνεδρία θεωρείται έγκυρη.
2. Η ιερά σύνοδος της ιεραρχίας έχει απαρτία, αν παρίστανται τουλάχιστον τα 2/3 των εν ενεργεία μητροπολιτών της Εκκλησίας της Ελλάδος. Εάν δεν επιτευχθεί η κατά τα ανωτέρω απαρτία, η ιερά σύνοδος της ιεραρχίας συνέρχεται την επομένη εργάσιμη μέρα, την ίδια ώρα και τόπο, και θεωρείται σε απαρτία ανεξαρτήτως αριθμού παρόντων.



Άρθρο 14 (1)

Παράγραφοι:

1. Μετά την προσευχή, και αφού διαπιστωθεί απαρτία, οι σύνεδροι καλούνται για ψηφοφορία σύμφωνα με τα παρακάτω, η οποία διεξάγεται με την επιμέλεια επιτροπής που συγκροτείται από τον πρόεδρο της συνέλευσης και δύο εκ των παρόντων αρχιερέων, των αμέσως επομένων κατά τα πρεσβεία της αρχιεροσύνης.
2. Η ανωτέρω επιτροπή διαπιστώνει μαζί με τον υπουργό παιδείας και θρησκευμάτων, εφόσον αυτός παρίσταται, και του γραμματέα ότι η κάλλη είναι κενή. Μετά ο γραμματέας την περιβάλλει με ταινίας και σφραγίζει δι' ισπανικού κηρού και της μετάλλινης σφραγίδας της ιεράς Συνόδου.



Άρθρο 14 (2)

3. Ακολουθως ο πρόεδρος της επιτροπής καλεί τους συνέδρους, αρχής γενομένης από τον νεότερο κατά τα πρεσβεία, να ψηφίσουν. Ο καλούμενος λαμβάνει από το γραμματέα ομοιόμορφο φάκελο και ψηφοδέλτιο, αποσύρεται σε θέση στον καθεδρικό ναό, ώστε ο να μην είναι ορατός από τους λοιπούς παρισταμένους, και αναγράφει στο ψηφοδέλτιο το όνομα και τον τίτλο του μητροπολίτη της προτίμησής του. Αφού εσωκλείει το ψηφοδέλτιο στον φάκελο τον παραδίδει τούτον στον πρόεδρο, ο οποίος τον μονογράφει και αποτυπώνει τη σφραγίδα της ιεράς συνόδου και τον ρίχνει εντός της ψηφοδόχου, της οποίας μετακινείται η καλύπτουσα την σχισμή ταινία. Ο ψηφίσας υπογράφει αμέσως σε κατάλογο, στον οποίο είναι γραμμένα τα ονόματα των εκλεκτόρων. Ο κατάλογος έχει θέση πρακτικού εκλογής, στον οποίο γίνεται μνεία για όλες τις διατάξεις του παρόντος και του επομένου άρθρου ενεργειών, και περί οποιουδήποτε άλλου περιστατικού λάβει χώρα.



Άρθρο 14 (3)

4. Με το τέλος της ψηφοφορίας, αφού όλοι οι παριστάμενοι κληθέντες ψηφίσουν κατά τα ανωτέρω, καθώς η ψήφος τους είναι υποχρεωτική, αφαιρείται η ταινία εκ της ψηφοδόχου, η οποία ανοίγεται από τον πρόεδρο. Τα ψηφοδέλτια λαμβάνονται ανά ένα από τον αρχαιότερο και των δύο συμπαραδρευόντων μητροπολιτών και αριθμούνται, αναγράφονται επί του καθενός η σειράς εξαγωγής του από την ψηφοδόχο, μονογράφονται από τον πρόεδρο και των άλλων δύο μητροπολιτών, και μετά ο πρόεδρος εκφωνεί το αναγραμμένο σε κάθε ψηφοδέλτιο όνομα.



Άρθρο 15

Παράγραφοι:

1. Αφού τελειώσει η διαλογή των ψήφων, κατά την διάρκεια της οποίας ο γραμματέας αναγράφει στα πρακτικά της εκλογής το όνομα των ψηφισθέντων και απέναντι τους αριθμούς των ψηφοδελτίων, στα οποία ο καθένας ψηφίστηκε, αριθμούνται οι ψήφοι υπέρ του καθενός και ελέγχεται ο αριθμός αυτών διά των ψηφοδελτίων υπό του προέδρου και των συμπαραδρευόντων δύο μητροπολιτών. Ο αριθμός των ψήφων του κάθε υποψηφίου εκφωνείται από τον πρόεδρο.



Άρθρο 15 (2)

2. Εκλεγμένος θεωρείται αυτός που έλαβε την απόλυτη πλειοψηφία των ψηφισάντων. Αν κατά την πρώτη ψηφοφορία κανείς εκ των ψηφισθέντων δε συγκεντρώσει την απόλυτη πλειοψηφία, επαναλαμβάνεται αμέσως και χωρίς διακοπή η ψηφοφορία, με τον τρόπον και το ίδιο πρακτικό εκλογής. Τα ψηφοδέλτια της πρώτης ψηφοφορίας τοποθετούνται σε ίδιο φάκελο που σφραγίζεται δι' ισπανικού κηρού και της σφραγίδας της ιεράς συνόδου και μονογράφονται από τον πρόεδρο, τους δύο μητροπολίτες και του γραμματέα.
3. Αν και κατά την δεύτερη ψηφοφορία δεν υπάρχει απόλυτη πλειοψηφία, επαναλαμβάνεται αμέσως η ψηφοφορία με τον παραπάνω τρόπο και θεωρείται εκλεγείς όποιος λάβει τη σχετική πλειοψηφία. Σε περίπτωση ισοψηφίας στην 3η ψηφοφορία, ο αρχιεπίσκοπος αναδεικνύεται με κλήρο μεταξύ των ισοψηφησάντων.



Ανάδειξη των μητροπολιτών

Άρθρο 24, § 1:

Η εκλογή μητροπολίτη για την πλήρωση χηρεύουσας μητρόπολης ενεργείται εντός εξαμήνου το αργότερο από τη μέρα που χήρευσε αυτή, από την ιερά συνοδό της ιεραρχίας, που συνέρχεται γι' αυτό εκτάκτως, εφ' όσον εντός του χρονικού αυτού διαστήματος δεν συμπίπτει χρόνος τακτικής συνόδου.

➤ Αρμόδιο όργανο είναι η ιερά σύνοδος της ιεραρχίας



Άρθρο 24

- Παράγραφοι:
 2. Η επιλογή μητροπολίτη γίνεται κανονικά με εκλογή. Κατ' εξαίρεση μπορεί να γίνει, προς όφελος της εκκλησίας και «δια καταστάσεως» με απόφαση της ιεράς συνόδου της ιεραρχίας, που λαμβάνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην επομένη παράγραφο, ανεξαρτήτως της εδαφικής έκτασης ή του πληθυσμού της μητρόπολης.
 3. Για την πλήρωση μητρόπολης «διά καταστάσεως» απαιτείται να ληφθεί προηγουμένως απόφαση από την ιερά σύνοδο της ιεραρχίας στη σχετική συνεδρία με μυστική ψηφοφορία και πλειονοψηφία των 2/3 των παρόντων. Στη συνέχεια η ιερά σύνοδος προβαίνει στην εκλογή διά μυστικής ψηφοφορίας ενός εκ των δικαιούμενων κατά την παρ. 5 του παρόντος μητροπολιτών. Ως εκλεγείς θεωρείται ο λαβών τα 2/3 των ψήφων των παρόντων. Σε περίπτωση που δεν επετεύχθη κατά την πρώτη ψηφοφορία η πλειονοψηφία των 2/3, η χηρεύουσα μητροπολιτική έδρα πληρούται με εκλογή σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις.
- Ένας τρόπος είναι με μετάθεση - προβλέπεται ως κατ' εξαίρεση. Χρειάζεται δύο ψηφοφορίες με πλειοψηφία 2/3 των παρόντων (για το αν θα γίνει με κατάσταση - μετάθεση η 1η και η 2^η για την εκλογή του μετατιθεμένου μητροπολίτη)



Άρθρο 25

Για την πλήρωση χηρεύσαντος μητροπολιτικού θρόνου τα μέλη της ιεράς συνόδου της ιεραρχίας, συνερχόμενα σε συνεδρίαση, εκλέγουν με μυστική ψηφοφορία τρεις υποψηφίους από τους εγγεγραμμένους στον κατάλογο των προς αρχιερατεία εκλόγιμων κληρικών. Κάθε εκλέκτορας υποχρεούται να αναγράψει στο ψηφοδέλτιο του τρεις υποψηφίους. Στη συνέχεια η ιερά σύνοδος της ιεραρχίας με μυστική ψηφοφορία και με σχετική πλειονοψηφία εκλέγει ένα από τους τρεις για την πλήρωση της χηρεύουσας μητρόπολης.

- Τακτικός τρόπος ανάδειξης είναι η εκλογή. Χρειάζονται δύο ψηφοφορίες:
 1. Για την εκλογή του τριπρόσωπου
 2. Για την εκλογή έναν εκ των τριών με σχετική πλειοψηφία





**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Ιστορία του δικαίου των επισκοπικών συνδιασκέψεων στη λατινική εκκλησία

Πριν τον κώδικα κανονικού δικαίου του 1917

- Οι επισκοπικές συνδιασκέψεις είναι ο σημαντικότερος επισκοπικός οργανισμός στην λατινική εκκλησία.
- Ο Πάπας Πίος ο 11ος συνιστούσε στους επισκόπους να μη θεωρούν τις συνδιασκέψεις τους υποκατάστατο των επαρχιακών συνόδων.
- Ο Πάπας Λέων 13ος τις εξελάμβανε ως μέσο προετοιμασίας αυτών των συνόδων.
- Οι παραπάνω Πάπες είχαν διακρίνει τις πρώτες από τις δεύτερες. Οι Πάπες Πίος 10ος και Βενέδικτος 15ος προχώρησαν βαθμιαία στην υποκατάσταση των επαρχιακών συνόδων από τις επισκοπικές συνδιασκέψεις με την επίσημη αναγνώριση των δεύτερων και άρα στη θεσμοθέτηση και ρύθμιση τους από το γενικό δίκαιο, με στόχο τον έλεγχο τους.



Πριν τον κώδικα κανονικού δικαίου του 1917 (2)

Αποστολική διάταξη Πάπα Πίου του 10ου (29/1/1908)

1. στην αρμοδιότητα του συλλόγου της συνόδου ανήκουν όλα όσα αναφέρονται στη διεξαγωγή και στην αναγνώριση των συνόδων και των επισκοπικών ομάδων ή συνδιασκέψεων
2. στην ολομέλεια του συλλόγου πρέπει να παραπέμπεται η αναγνώριση των επαρχιακών συνόδων και επίσης οτιδήποτε σημαντικό αφορά τις επισκοπικές ομάδες ή ορίστηκε για αυτές
3. Αν ο μητροπολίτης συγκαλέσει επαρχιακή σύνοδο ή επισκοπικές συσκέψεις πρέπει να διαβιβάζει στην Αγία έδρα αντίγραφο των αποφάσεων των συσκέψεων



Πριν τον κώδικα κανονικού δικαίου του 1917 (2)

Η Αγία Έδρα σταδιακά αναγνώρισε τη νέα πραγματικότητα των επισκοπικών συνδιασκέψεων, σαν διαδόχους των επαρχιακών συνόδων που σταδιακά ατόνησαν



Δίκαιο του κώδικα κανονικού δικαίου (1917)

Κανόνας 250, § 4:

στην αρμοδιότητα του συλλόγου της συνόδου ανήκουν τα ζητήματα που αφορούν την πραγματοποίηση και αναγνώριση των συνόδων ή τις συνδιασκέψεις των επισκόπων εκτός των εδαφών που υπάγονται στο σύλλογο για τη διάδοση της πίστης.



Βιβλιογραφία

1. Κανόνες Α' οικουμενικής Συνόδου
2. Κώδικας κανονικού δικαίου Λατινικής Εκκλησίας
3. Κώδικας κανόνων ανατολικών εκκλησιών
4. Καταστατικός χάρτης της εκκλησίας της Ελλάδος





Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Γιώργος Μαριάς
Θεσσαλονίκη, Οκτώβριος 2016



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

